

Szkolenie wstępne studentów I roku

Uniwersytetu Bielsko-Bialskiego w Bielsku-Białej
Rok akademicki 2024/2025

Prowadzący:

mgr Pacyga Bożena

Kierownik Zespołu ds. bhp i ppoż. oraz organizacji opieki zdrowotnej

Uniwersytet Bielsko-Bialski

ul. Willowa 2

43-309 Bielsko-Biała

tel. +48 (33)8279292

dr hab. inż. Robert Drobina, Prof. UBB

Wydział Budowy Maszyn i Informatyki

Katedra Inżynierii Produkcji

Uniwersytet Bielsko-Bialski

43-309 Bielsko-Biała, ul. Willowa 2

Tel. +48 (33)8279352

e-mail: rdrobina@ubb.edu.pl

www.ubb.edu.pl

TEMAT: PROGRAM SZKOLENIA WSTĘPNEGO OGÓLNEGO – INSTRUKTAŻU OGÓLNEGO W DZIEDZINIE BEZPIECZEŃSTWA I HIGIENY PRACY

Podstawa prawna: art. 237³ Kodeksu pracy oraz Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z 27.07.2004r. w sprawie szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. Nr 180, poz. 1860 z późn. zm.).

I. SPRAWY ORGANIZACYJNE

1. Uczestnicy szkolenia:
 - prowadzący – pracownik służby bhp posiadający zasób wiedzy i umiejętności zapewniający właściwą realizację programu instruktażu, mający aktualne zaświadczenie o ukończeniu wymaganego szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy.
 - słuchacze – nowo zatrudnieni pracownicy, studenci odbywający u pracodawcy praktykę studencką oraz uczniowie szkół zawodowych zatrudnieni w celu praktycznej nauki zawodu.
2. Data szkolenia – przed dopuszczeniem nowo zatrudnionych w firmie.
3. Czas trwania instruktażu ogólnego nie może być krótszy niż 3 godziny lekcyjne (tzn. 180 minut – 4 x 45 minut).
4. Forma zajęć – szkolenie prowadzone w formie instruktażu, na podstawie szczegółowego programu szkolenia, zawierającego zakres poszczególnych tematów szkolenia wg punktów ramowego programu szkolenia. Podczas szkolenia konieczne jest stosowanie odpowiednich środków dydaktycznych, w szczególności filmów oraz prezentacji multimedialnych.
5. Dopuszcza się możliwość przeprowadzania – w okresie stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii – szkoleń wstępnych w dziedzinie bhp w całości za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej, z wyjątkiem instruktażu stanowiskowego.
6. Dokumentowanie szkolenia – fakt przeprowadzenia szkolenia wstępnego ogólnego odnotowuje się w rejestrze szkoleń a odbycie instruktażu ogólnego przeszkolony pracownik potwierdza na piśmie:

- w karcie szkolenia wstępnego, która jest przechowywana w aktach osobowych pracownika.

II. CEL SZKOLENIA

1. Przekazanie nowemu pracownikowi/student ogólnych informacji o firmie, zaznajomienie uczestnika ze strukturą organizacyjną firmy, w której będzie wykonywał pracę oraz zapoznanie pracownika w szczególności:

- z podstawowymi przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy zawartymi w Kodeksie pracy, w układzie zbiorowym pracy (jeżeli obowiązuje w firmie) i regulaminie pracy,
- z przepisami oraz zasadami bezpieczeństwa i higieny pracy obowiązującymi w firmie, dotyczącymi ich stanowisk i prac,
- z zasadami udzielania pierwszej pomocy w razie wypadku.

Ponadto:

- uzmysłowienie szkolonemu pracownikowi/studentowi rangi bezpiecznego wykonywania pracy,
- zaszczepienie w jego świadomości obowiązku właściwego podejścia do zagadnień bhp, przedstawienie zasad postępowania w sytuacjach ekstremalnych – zagrożeń, wypadków, awarii itp.

III. RAMOWY PROGRAM SZKOLENIA WSTĘPNEGO – INSTRUKTAŻU OGÓLNEGO

Lp.	Temat szkolenia	Czas trwania szkolenia (min)
1.	2.	3.
1.	Istota bezpieczeństwa i higieny pracy.	30
2.	Zakres obowiązków i uprawnień pracodawcy, pracowników/studentów oraz poszczególnych komórek organizacyjnych zakładu pracy i organizacji społecznych w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.	
3.	Odpowiedzialność za naruszenie przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy.	
4.	Zasady poruszania się na terenie zakładu pracy.	35
5.	Zagrożenia wypadkowe i zagrożenia dla zdrowia występujące w zakładzie i podstawowe środki zapobiegawcze.	
6.	Podstawowe zasady bezpieczeństwa i higieny pracy związane z obsługą urządzeń technicznych oraz transportem wewnątrzzakładowym.	35
7.	Zasady przydziału odzieży roboczej i obuwia roboczego oraz środków ochrony indywidualnej, w tym w odniesieniu do stanowiska pracy instruowanego.	35
8.	Porządek i czystość w miejscu pracy – ich wpływ na zdrowie i bezpieczeństwo pracownika/studenta.	
9.	Profilaktyczna opieka lekarska – zasady jej sprawowania w odniesieniu do stanowiska instruowanego.	
10.	Podstawowe zasady ochrony przeciwpożarowej oraz postępowania w razie pożaru.	45
11.	Postępowanie w razie wypadku, w tym organizacja i zasady udzielania pierwszej pomocy (przedmedycznej).	
Razem:		180*

*4 godziny lekcyjne

1. Scenariusz zajęć:

Temat: szkolenie wstępne ogólne - instruktaż ogólny w dziedzinie BHP

Realizacja punktów 1 – 9 ramowego programu szkolenia

Metoda: wykład informacyjny, środki audiowizualne, dyskusja.

Środki: prezentacja multimedialna – film „Instruktaż ogólny”.

Przebieg: objaśnienia, omówienie filmu, dyskusja.

Realizacja punktu 10 i 11 ramowego programu szkolenia

Metoda: wykład informacyjny, środki audiowizualne, dyskusja.

Środki: prezentacja multimedialna – filmy „Złota godzina – zanim przyjedzie lekarz”, „Zasady ochrony przeciwpożarowej i postępowanie w razie pożaru”. Przebieg: objaśnienia, omówienie filmu, dyskusja. 2. Środki dydaktyczne wykorzystane podczas szkolenia:

- Kodeks pracy,
 - kserokopie aktów prawnych dotyczące przedmiotowych kwestii, min. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 26 września 1997r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. z 2003r. Nr 169, poz.1650 z późn. zm.),
 - monitor ekranowy, rzutnik, □ środki audiowizualne: film „Instruktaż ogólny” i „Złota godzina – zanim przyjedzie lekarz”.
3. Metody oddziaływania:
- wykład informacyjny,
 - dyskusja dydaktyczna,
 - metody aktywizacyjne wspomagane środkami audiowizualnymi.
4. Pomiar dydaktyczny
- Testowanie osiągnięć słuchacza składa się z części teoretycznej. Prowadzący szkolenie przeprowadza egzamin pisemny lub ustny. Popołnione przez słuchacza błędy eliminowane są poprzez ponowne omówienie przez prowadzącego (przypomnienie) danego zagadnienia w celu ugruntowania wiadomości.
 - Charakterystyka programowa testu. Sprawdzenie w ten sposób nabytej wiedzy i umiejętności przez słuchacza pozwoli prowadzącemu zorientować się, czy uczestnik dobrze przyswoił sobie przedstawione zagadnienia a tym samym, czy jest gotowy do wykonywania obowiązków pracowniczych zgodnie z przepisami i zasadami bhp.

SZCZEGÓŁOWY PROGRAM SZKOLENIA WSTĘPNEGO OGÓLNEGO –INSTRUKTAŻU OGÓLNEGO DLA WSZYSTKICH STANOWISK PRACY W SPÓŁCE

1. ISTOTA BEZPIECZEŃSTWA I HIGIENY PRACY.

Podmiotem ochrony w systemie ochrony pracy jest człowiek i jego zdrowie, dlatego na pojęcie ochrony pracy składają się gwarancje prawne, służące zabezpieczeniu zdrowia i życia ludzkiego w procesie pracy. W polskim prawie cele te regulują przepisy bezpieczeństwa i higieny pracy. Ich zakres przedmiotowy jest bardzo szeroki i dotyczy między innymi zagrożeń związanych z obiektami i pomieszczeniami pracy, używaniem maszyn, urządzeń, narzędzi, procesami pracy, organizacji pracy, zagrożeń tkwiących w samych pracownikach, studentach, w ich właściwościach psychofizycznych, stanie zdrowia oraz kwalifikacjach. Przepisy bezpieczeństwa i higieny pracy stanowią więc podstawowy zbiór norm ochrony pracy określone w Kodeksie pracy.

Podstawowe źródła prawa pracy:

- Kodeks pracy,
- Normy Branżowe, Polskie Normy,
- Akty prawne niższego rzędu – Rozporządzenia, Obwieszczenia, itp.

Bezpieczeństwo i higienę pracy można zdefiniować, jako ogół środków technicznych, organizacyjnych i edukacyjnych (kształtowania sposobu zachowań) służących do zapewnienia akceptowalnych społecznie (zgodnych z prawem) warunków pracy, poprzez eliminowanie lub minimalizowanie zagrożeń życia lub zdrowia osób wykonujących daną pracę.

Istotą bezpieczeństwa i higieny pracy, mówiąc najprościej, jest zapobieganie wypadkom i chorobom związanym z pracą, czyli działania idące w kierunku zapewnienia takich warunków pracy, abyśmy każdego dnia wracali z pracy cali i zdrowi, a jeżeli już zmęczeni, to w takim stopniu, aby regeneracja sił mogła nastąpić w okresie przebywania poza pracą (w czasie wolnym w ciągu doby, podczas weekendu, czy na urlopie).

2. ZAKRES OBOWIĄZKÓW I UPRAWNIENÍ PRACODAWCY, PRACOWNIKÓW/STUDENTÓW ORAZ POSZCZEGÓLNYCH KOMÓREK ORGANIZACYJNYCH ZAKŁADU PRACY I ORGANIZACJI SPOŁECZNYCH W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA I HIGIENY PRACY

2.1. OBOWIĄZKI PRACODAWCY

Pracodawca ponosi odpowiedzialność za stan bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładzie.

Zgodnie z przepisami Kodeksu pracy Pracodawca obowiązany jest chronić zdrowie i życie pracownika/studenta przez zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pracy, a w szczególności:

- organizować pracę w sposób gwarantujący bezpieczne i higieniczne warunki pracy,
- zapewnić przestrzeganie w zakładzie pracy przepisów oraz zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, wydawać polecenia usunięcia uchybień w tym zakresie oraz kontrolować wykonanie tych poleceń,
- reagować na potrzeby w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa i higieny pracy oraz dostosowywać środki podejmowane w celu doskonalenia istniejącego poziomu ochrony zdrowia i życia pracowników/studentów, biorąc pod uwagę zmieniające się warunki wykonywania pracy,
- zapewnić rozwój spójnej polityki zapobiegającej wypadkom przy pracy i chorobom zawodowym uwzględniającej zagadnienia techniczne, organizację pracy, warunki pracy, stosunki społeczne oraz wpływ czynników środowiska pracy,
- uwzględniać ochronę zdrowia młodocianych, pracownic w ciąży lub karmiących dziecko piersią oraz pracowników/studentów niepełnosprawnych w ramach podejmowanych działań profilaktycznych,
- zapewniać wykonanie nakazów, wystąpień, decyzji i zarządzeń wydawanych przez organy nadzoru nad warunkami pracy,
- zapewniać wykonanie zaleceń społecznego inspektora pracy.

WAŻNE! Pracodawca oraz osoba kierująca pracownikami/studentami są obowiązani znać, w zakresie niezbędnym do wykonywania ciążących na nich obowiązków, przepisy o ochronie pracy, w tym przepisy oraz zasady bezpieczeństwa i higieny pracy.

Obowiązek informowania pracowników / studentów

Pracodawca jest obowiązany przekazywać pracownikom/studentom informacje o:

- zagrożeniach dla zdrowia i życia występujących w zakładzie pracy, na poszczególnych stanowiskach pracy i przy wykonywanych pracach, w tym o zasadach postępowania w przypadku awarii i innych sytuacji zagrażających zdrowiu i życiu pracowników,
- działaniach ochronnych i zapobiegawczych podjętych w celu wyeliminowania lub ograniczenia zagrożeń, o których mowa wyżej,
- pracownikach wyznaczonych do:
 - – udzielania pierwszej pomocy,
 - – wykonywania działań w zakresie zwalczania pożarów i ewakuacji pracowników.

Współpraca pracodawców

W razie, gdy jednocześnie w tym samym miejscu wykonują pracę pracownicy zatrudnieni przez różnych pracodawców (ekipy budowlane, remontowe, elektrycy, monterzy itp.) pracodawcy ci mają obowiązek:

- współpracować ze sobą,
- wyznaczyć koordynatora sprawującego nadzór nad bezpieczeństwem i higieną pracy wszystkich pracowników zatrudnionych w tym samym miejscu,
- ustalić zasady współdziałania uwzględniające sposoby postępowania w przypadku wystąpienia zagrożeń dla zdrowia lub życia pracowników,
- informować siebie nawzajem oraz pracowników lub ich przedstawicieli o działaniach w zakresie zapobiegania zagrożeniom zawodowym występującym podczas wykonywanych przez _____ nich _____ prac.

Obowiązki pracodawcy w zakresie zapewnienia pierwszej pomocy, ewakuacji i zabezpieczenia ppoż.

Pracodawca jest obowiązany:

- zapewnić środki niezbędne do udzielania pierwszej pomocy w nagłych wypadkach, zwalczania pożarów i ewakuacji pracowników, □ wyznaczyć pracowników do:
 - – udzielania pierwszej pomocy,
 - – wykonywania działań w zakresie zwalczania pożarów i ewakuacji pracowników,
 - – _____ zapewnić łączność ze służbami zewnętrznymi wyspecjalizowanymi w szczególności w zakresie udzielania pierwszej pomocy w nagłych wypadkach, ratownictwa medycznego oraz ochrony przeciwpożarowej.

Obowiązki pracodawcy w przypadku możliwości wystąpienia zagrożeń

W przypadku możliwości wystąpienia zagrożenia dla zdrowia lub życia pracodawca jest obowiązany:

- niezwłocznie poinformować pracowników o tych zagrożeniach oraz podjąć działania w celu zapewnienia im odpowiedniej ochrony,
- niezwłocznie dostarczyć pracownikom instrukcje umożliwiające, w przypadku wystąpienia bezpośredniego zagrożenia, przerwanie pracy i oddalenie się z miejsca zagrożenia w miejsce bezpieczne.

W razie wystąpienia bezpośredniego zagrożenia dla zdrowia lub życia pracodawca jest obowiązany:

- _____ wstrzymać pracę i wydać pracownikom polecenie oddalenia się w miejsce bezpieczne, – do czasu usunięcia zagrożenia nie wydawać polecenia wznowienia pracy.

Działania w celu uniknięcia niebezpieczeństwa

- Pracodawca jest obowiązany umożliwić pracownikom, w przypadku wystąpienia bezpośredniego zagrożenia dla ich zdrowia lub życia albo dla zdrowia lub życia innych osób, podjęcie działań w celu uniknięcia niebezpieczeństwa - nawet bez porozumienia z przełożonym - na miarę ich wiedzy i dostępnych środków technicznych.

Ponadto pracodawca jest obowiązany:

- Zaznajamiać pracowników podejmujących pracę z:
 - zakresem ich obowiązków,
 - sposobem wykonywania pracy na wyznaczonych stanowiskach,
 - ich podstawowymi uprawnieniami.
- Oceniać i dokumentować ryzyko zawodowe związane z wykonywaną pracą oraz stosować niezbędne środki profilaktyczne zmniejszające ryzyko,
- Informować pracowników o ryzyku zawodowym, które wiąże się z wykonywaną pracą oraz o zasadach ochrony przed zagrożeniami.
- Zapewniać na swój koszt i w miarę możliwości w godzinach pracy profilaktyczne badania lekarskie pracowników.
- Nie dopuszczać pracownika do pracy, do której wykonywania nie posiada on wymaganych kwalifikacji lub potrzebnych umiejętności, a także dostatecznej znajomości przepisów oraz zasad bezpieczeństwa i higieny pracy.
- Zapewniać na swój koszt i w godzinach pracy szkolenie w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, w trakcie którego powinien zaznajamiać pracowników z przepisami i zasadami bhp dotyczącymi wykonywanych przez nich prac.
- Przeprowadzać na swój koszt badania i pomiary czynników szkodliwych dla zdrowia, a ich wyniki udostępniać pracownikom.
- Zapewnić organizację pracy i stanowisk pracy w sposób zabezpieczający pracowników przed zagrożeniami wypadkowymi oraz oddziaływaniem czynników szkodliwych dla zdrowia i uciążliwości.
- Wyposażyć stanowiska pracy w urządzenia techniczne (maszyny, narzędzia) spełniające wymagania dotyczące oceny zgodności (oznakowane znakiem CE).
- Udostępnić pracownikom do stałego korzystania aktualne instrukcje bezpieczeństwa i higieny pracy.
- Wyposażyć pracowników w środki ochrony indywidualnej, które spełniają wymagania dotyczące oceny zgodności (oznakowane znakiem CE) oraz dostarczyć odzież i obuwie robocze zgodne z PN.
- W razie wypadku przy pracy podjąć niezbędne działania eliminujące lub ograniczające zagrożenie, zapewnić udzielenie pierwszej pomocy osobom poszkodowanym oraz ustalenie okoliczności i przyczyn wypadku oraz zastosować odpowiednie środki zapobiegające podobnym wypadkom.
- Konsultować z pracownikami lub ich przedstawicielami wszystkie działania związane
- z bezpieczeństwem i higieną pracy.

2.2. UPRAWNIENIA PRACODAWCY

- **Nagradzania** i wyróżniania pracowników
- **Stosowania kary upomnienia i kary nagany** za nieprzestrzeganie przez pracownika ustalonej organizacji i porządku w procesie pracy, regulaminu pracy, przepisów bhp oraz przepisów p/pożarowych
- **Stosowania kary pieniężnej** za nieprzestrzeganie przepisów bhp lub przepisów p/pożarowych, opuszczenie pracy bez usprawiedliwienia, stawienie się do pracy w stanie nietrzeźwości lub spożywanie alkoholu w czasie pracy.

2.3. OBOWIĄZKI OSÓB KIERUJĄCYCH PRACOWNIKAMI

- Organizować stanowiska pracy zgodnie z przepisami i zasadami bezpieczeństwa i higieny pracy.

- Dbać o sprawność środków ochrony indywidualnej oraz nadzorować ich stosowanie przez pracowników zgodnie z przeznaczeniem.
- Organizować, przygotowywać oraz prowadzić prace uwzględniając zabezpieczenie pracowników przed wypadkami przy pracy, chorobami zawodowymi i innymi chorobami związanymi z warunkami środowiska pracy.
- Dbać o bezpieczny i higieniczny stan pomieszczeń pracy i wyposażenia technicznego a także o sprawność środków ochrony zbiorowej i ich stosowanie zgodnie z przeznaczeniem.
- Egzekwować przestrzeganie przez pracowników przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy.
- Zapewniać wykonanie zaleceń lekarza sprawującego opiekę zdrowotną nad pracownikami.

2.4. OBOWIĄZKI PRACOWNIKA

Podstawowym obowiązkiem każdego pracownika jest przestrzeganie przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy. W szczególności pracownik jest obowiązany:

- znać przepisy oraz zasady bezpieczeństwa i higieny pracy, brać udział w szkoleniu i instruktażu z tego zakresu oraz poddawać się wymagającym egzaminom sprawdzającym,
- wykonywać pracę w sposób zgodny z przepisami i zasadami bezpieczeństwa i higieny pracy oraz stosować się do wydawanych w tym zakresie poleceń i wskazówek przełożonych,
- dbać o należyty stan maszyn, urządzeń, narzędzi i sprzętu oraz o porządek i ład w miejscu pracy
- stosować środki ochrony zbiorowej a także używać przydzielonych środków ochrony indywidualnej oraz odzieży i obuwia roboczego, zgodnie z ich przeznaczeniem,
- poddawać się wstępnym, okresowym i kontrolnym oraz innym zaleconym badaniom lekarskim i stosować się do wskazań lekarskich,
- niezwłocznie zawiadomić przełożonego o zauważonym w zakładzie pracy wypadku albo zagrożeniu życia lub zdrowia ludzkiego oraz ostrzec współpracowników, a także inne osoby
- znajdujące się w rejonie zagrożenia, o grożącym im niebezpieczeństwie,
- współdziałać z pracodawcą i przełożonymi w wypełnianiu obowiązków dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy.

2.5. UPRAWNIENIA PRACOWNIKA

Wymienione powyżej obowiązki pracodawcy i osób kierujących pracownikami są – odwracając strony – **prawami pracownika**. Ponadto:

- Pracownik ma prawo powstrzymać się od wykonywania pracy, zawiadamiając o tym niezwłocznie przełożonego, w razie, gdy warunki pracy nie odpowiadają przepisom bhp i stwarzają bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia lub życia pracownika albo gdy wykonywana przez niego praca grozi takim niebezpieczeństwem innym osobom.
- Pracownik ma prawo oddalić się z miejsca zagrożenia zawiadamiając o tym niezwłocznie przełożonego, jeżeli powstrzymanie się od wykonywania pracy nie usuwa bezpośredniego zagrożenia dla zdrowia lub życia pracownika.
- Za czas powstrzymywania się od wykonywania pracy lub oddalenia się z miejsca bezpośredniego zagrożenia, pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia.
- Pracownik ma prawo, po uprzednim zawiadomieniu przełożonego, powstrzymać się od wykonywania pracy wymagającej szczególnej sprawności psychofizycznej w przypadku, gdy jego stan psychofizyczny nie zapewnia bezpiecznego wykonywania pracy i stwarza zagrożenie dla innych osób.

WAŻNE! Podane powyżej prawa pracownika nie dotyczą pracownika, którego obowiązkiem pracowniczym jest ratowanie życia ludzkiego lub mienia.

2.6. ORGANY KONTROLNE (wewnętrzne i zewnętrzne)

Państwo sprawuje nadzór nad warunkami wykonywania pracy.

Organem nadzoru i kontroli przestrzegania przepisów i zasad bezpiecznej i higienicznej pracy jest **Państwowa Inspekcja Pracy**. W zakresie nadzoru i kontroli przestrzegania zasad, przepisów higieny pracy i warunków środowiska pracy inspekcja pracy wspomagana jest m.in. przez **Państwową Inspekcję Sanitarną**. Szczegółowe zasady działania i zakres uprawnień tych instytucji zostały określone ustawami.

Kontrolę społeczną nad przestrzeganiem w zakładzie pracy przepisów i zasad bhp sprawuje zakładowa organizacja związkowa, głównie za pośrednictwem społecznego inspektora pracy. □

Związki zawodowe

Zakres działania zakładowej organizacji związkowej obejmuje:

- Zajmowanie stanowisk w indywidualnych sprawach pracowniczych w zakresie unormowanym przepisami prawa pracy
- Zajmowanie stanowiska wobec pracodawcy i organu samorządu załogi w sprawach dotyczących zbiorowych interesów i praw pracownika
- Sprawowanie kontroli nad przestrzeganiem w zakładzie przepisów prawa pracy, a w szczególności przepisów oraz zasad bhp
- Kierowanie działalnością społecznej inspekcji pracy i współdziałanie z Państwowymi Organami Nadzoru nad warunkami pracy

Społeczna inspekcja pracy

- Kontrolowanie przestrzegania przepisów prawa pracy, w szczególności w zakresie bhp, ochrony pracy kobiet, urlopów i czasu pracy, świadczeń z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych
- Branie udziału w analizowaniu przyczyn powstawania wypadków przy pracy, zachorowań na choroby zawodowe wywołane warunkami środowiska pracy oraz kontrolowanie stosowania przez zakład właściwych środków zapobiegawczych
- Uczestniczenie w przeglądach warunków pracy na stanowiskach pracy
- Wydawanie zaleceń na piśmie usunięcia stwierdzonych uchybień w zakresie prawa pracy

Służba bezpieczeństwa i higieny pracy

- Pracownik służby bhp pełni funkcje doradcze i kontrolne w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy. Posiada uprawnienia m.in. do kontrolowania stanu bhp oraz przestrzegania przepisów i zasad w tym zakresie, zarówno w zakładzie pracy, jak i w każdym innym miejscu wykonywania pracy.

3. ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA NARUSZENIE PRZEPISÓW I ZASAD BEZPIECZEŃSTWA I HIGIENY PRACY

Za stan bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładzie pracy ponosi odpowiedzialność pracodawca, a osoby kierujące pracownikami, np. kierownik, dyspozytor, mistrz, brygadzysta – w zakresie swoich kompetencji. W przypadku, gdy nie wywiązują się oni ze swoich obowiązków, popełniają wykroczenia przeciwko prawom pracownika, ścigane z urzędu przez inspektorów pracy Państwowej Inspekcji Pracy. Każdy pracodawca i pracownik ponosi odpowiedzialność za naruszenie przepisów lub zasad bezpieczeństwa i higieny pracy. Za naruszenie przepisów o bezpieczeństwie i higienie pracy pracownik może być pociągnięty do odpowiedzialności:

- **służbowej (porządkowej)** - art. 108 Kodeksu pracy
- **karno-administracyjnej** - art. 283 Kodeksu pracy
- **karnej** - art. 220 i 221 Kodeksu karnego

W ramach odpowiedzialności służbowej – wobec pracowników, którzy nie przestrzegają przepisów bhp może być stosowana kara:

– **upomnienia, nagany, pieniężna.**

Do odpowiedzialności karno-administracyjnej mogą być pociągnięte wszystkie osoby, które kierując zakładem pracy lub zespołem pracowników albo działając w imieniu pracodawcy, nie przestrzegają przepisów lub zasad bezpieczeństwa i higieny pracy. **W ramach tej odpowiedzialności stosowana jest kara grzywny.**

W ramach odpowiedzialności karnej – wszelkie poważniejsze naruszenia przepisów bhp, zwłaszcza gdy stały się one przyczyną ciężkiego wypadku przy pracy, stanowią przestępstwo, które podlega określonym prawem sankcjom karnym. Jeżeli więc osoba odpowiedzialna w zakładzie pracy za bezpieczeństwo i higienę pracy nie wypełnia wynikającego stąd obowiązku i przez to naraża pracownika na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia, ciężkiego uszkodzenia ciała lub ciężkiego rozstroju zdrowia **podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.**

4. ZASADY PORUSZANIA SIĘ NA TERENIE ZAKŁADU PRACY

W związku z zagrożeniami, jakie stwarza ruch środków transportu w zakładzie oraz ograniczeniami w dostępie do miejsc wzbronionych, czy niebezpiecznych, należy stosować się do zasad poruszania się po terenie zakładu, czyli ogólnych zasad ruchu na drogach wewnątrzzakładowych.

- Należy korzystać tylko z wyznaczonych dróg, chodników i przejść.
- Pojazdy mechaniczne powinny poruszać się tylko po wyznaczonych drogach przeznaczonych dla ruchu kołowego.
- Poruszając się pieszo po zakładzie, pracownik jest zobowiązany korzystać jedynie z dróg dla ruchu pieszego.
- Wchodząc na drogę należy zachować szczególną ostrożność i upewnić się, czy po drodze nie poruszają się pojazdy.
- Niosąc przedmioty, części maszyn lub narzędzia należy je zabezpieczyć, aby nie przeszkadzały innym użytkownikom drogi.
- Nie wolno tarasować i zaśmiecać dróg transportowych.
- Nie wolno zasłaniać, przestawiać, zmieniać lub usuwać znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń ostrzegawczych i zabezpieczających.
- Należy zachować szczególną ostrożność przy chodzeniu po schodach, pochylniach, pomostach.
- Nie wolno wchodzić do pomieszczeń, gdzie obowiązuje zakaz wejścia.

5. ZAGROŻENIA WYPADKOWE I ZAGROŻENIA DLA WZDROWIA WYSTĘPUJĄCE ZAKŁADZIE I PODSTAWOWE ŚRODKI ZAPOBIEGAWCZE

Czynniki niebezpieczne (urazowe), to czynniki, które mogą prowadzić do powstania u pracującego urazu (wypadku przy pracy). Zagrożenia mogą stanowić następujące czynniki:

- elementy ruchome i luźne,
- elementy ostre i wystające,
- przemieszczanie się ludzi,
- przemieszczanie surowca, półproduktów i wyrobów gotowych
- porażenie prądem elektrycznym, poparzenie,
- pożar lub/i wybuch.

Czynniki szkodliwe to czynniki, których oddziaływanie na pracującego może prowadzić do schorzenia, traktowanego jako choroba zawodowa.

Czynniki uciążliwe to czynniki, których oddziaływanie na pracownika może być przyczyną złego samopoczucia lub nadmiernego zmęczenia, które nie prowadzi jednak do trwałego pogorszenia stanu zdrowia. Może on jednak prowadzić do dłuższej nieobecności pracownika z powodu choroby i obniżenia wydajności.

Czynniki szkodliwe i uciążliwe

- czynniki fizyczne: np. hałas, mikroklimat, pyły przemysłowe,
 - czynniki chemiczne: chemiczne substancje i preparaty niebezpieczne np. żrące, toksyczne, drażniące, uczulające, szkodliwe, łatwo palne
 - czynniki uciążliwe: zmiana nocna, obsługa monitorów ekranowych
 - czynniki psychofizyczne: obciążenia statyczne i dynamiczne związane z wykonywaną pracą
- Wyżej wymienione czynniki szkodliwe i uciążliwe działając na pracownika mogą spowodować obniżenie sprawności fizycznej i psychicznej lub zmiany w stanie zdrowia prowadzące w ostateczności do chorób zawodowych.

Ryzyko zawodowe, które wiąże się z wykonywaną pracą – zasady zapobiegania skutkom zagrożeń.

- Przekazywanie pracownikom wiedzy o rodzaju i zakresie zagrożeń występujących w środowisku pracy oraz o skutkach dla zdrowia i życia jakie może wywołać praca w kontakcie z tymi zagrożeniami, w postaci chorób zawodowych lub wypadków przy pracy. Zasady likwidacji i ograniczania zagrożeń.
- Najwyższe dopuszczalne stężenia i natężenia czynników szkodliwych dla zdrowia występujące w środowisku pracy.
- Przeprowadzanie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia, rejestrowanie, przechowywanie wyników badań oraz udostępnianie je pracownikom.
- Prowadzenie „Kart oceny ryzyka zawodowego” identyfikujących poziom ryzyka związanego z zagrożeniami na stanowiskach pracy oraz zasady zapobiegania skutkom zagrożeń.
- Informowanie pracowników o środkach zapobiegających zagrożeniom, w tym w szczególności o sposobie stosowania środków ochrony indywidualnej i zbiorowej.
- Polskie normy określające wymagania z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy.
- Przepisy bezpieczeństwa i higieny pracy dotyczące określonego rodzaju pracy.
- Ograniczenie zagrożenia człowieka czynnikami niebezpiecznymi i szkodliwymi przez dobór pracowników, właściwą organizację pracy oraz oddziaływanie na bezpieczne zachowanie pracowników.

6. PODSTAWOWE ZASADY BEZPIECZEŃSTWA I HIGIENY PRACY ZWIĄZANE Z OBSŁUGĄ URZĄDZEŃ TECHNICZNYCH ORAZ TRANSPORTEM WEWNĄTRZZAKŁADOWYM

6.1. OBSŁUGA MASZYNY LUB URZĄDZENIA WINNA BYĆ ZGODNA Z INSTRUKCJĄ BEZPIECZNEJ PRACY OPRACOWANA NA PODSTAWIE DOKUMENTACJI TECHNICZNORUCHOWEJ

- Posiadanie odpowiednich kwalifikacji i szkoleń w zakresie bezpiecznej obsługi.
- Stosowanie odpowiedniej odzieży, obuwia roboczego oraz środków ochrony indywidualnej, przydzielonych na danym stanowisku pracy.
- Utrzymywanie w porządku i czystości stanowiska roboczego oraz dbanie o stan narzędzi pracy.
- Używanie sygnalizacji ostrzegawczo-alarmowej łatwo dostrzegalnej i zrozumiałej dla obsługi.
- Stosowanie osłon lub innych skutecznych urządzeń ochronnych uniemożliwiających bezpośredni dostęp do strefy niebezpiecznej (do wysokości 2,5m od poziomu podłogi), które w razie zetknięcia się z elementami ruchomymi i innymi częściami maszyn stwarzają zagrożenie.
- Wyposażenie stanowisk w wyłączniki awaryjne umieszczone w widocznych i dogodnych miejscach.

- Utrzymywanie maszyn, urządzeń, narzędzi w stanie sprawności technicznej i czystości zapewniającej bezpieczeństwo pracy.
- Niezwłoczne zatrzymanie i wyłączenie z zasilania energią uszkodzonej maszyny lub urządzenia, zawiadomienie przełożonego o dostrzeżonych usterkach, awarii, ponowne uruchomienie może nastąpić dopiero po usunięciu uszkodzenia.
- Pozostawianie bez obsługi lub nadzoru maszyn będących w ruchu jest zabronione, chyba że dokumentacja techniczno ruchowa stanowi inaczej.
- Naprawa, czyszczenie i smarowanie maszyn będących w ruchu jest zabronione z wyjątkiem smarowania za pomocą specjalnych urządzeń określonych w dokumentacji techniczno ruchowej.

6.2. TRANSPORT WEWNĄTRZZAKŁADOWY

- Stosowanie odpowiednich rozwiązań organizacyjnych i technicznych, w zakresie wyposażenia pracowników w niezbędny sprzęt pomocniczy oraz środki ochrony indywidualnej przy pracach transportowych, składowaniu, magazynowaniu.
- Stosowanie podstawowych zasad przy przemieszczaniu ciężarów,
 - prawidłowe unoszenie, podnoszenie, układanie, pchanie, przenoszenie, przewożenie ciężarów,
 - przestrzeganie norm dźwigania transportu ręcznego: indywidualnego, zespołowego – mężczyzn, kobiet, młodocianych, ręczne przemieszczanie i przewożenie ciężarów o masie przekraczającej ustalone normy jest zabronione,
 - masa ładunków przemieszczanych przy użyciu środków transportowych nie powinna przekraczać dopuszczalnej nośności lub udźwigu danego środka transportowego,
 - ładunek na środku transportowym powinien być zabezpieczony przed upadkiem, przemieszczeniem i zsypaniem się.
- Przestrzeganie wymagań bhp dotyczących ręcznego transportu dla pracowników zatrudnionych przy ręcznym dźwiganiu i przenoszeniu ciężarów
- Przestrzeganie wymagań dotyczących transportu przy użyciu dźwignic, przenośników, wózków jezdniowych z napędem silnikowym
- Stosowanie zasad zgodnych z przepisami prawa o ruchu drogowym na przejściach, drogach transportowych w obrębie stanowisk pracy, na drogach wewnętrzzakładowych
- Stosowanie wymagań bezpieczeństwa i higieny pracy przy składowaniu i magazynowaniu
- materiałów, w zależności od rodzaju i właściwości składowanych w nich materiałów

7. ZASADY PRYZDZIAŁU ODZIEŻY ROBOCZEJ I OBUWIA ROBOCZEGO ORAZ ŚRODKÓW OCHRONY INDYWIDUALNEJ, W TYM W ODNIESIENIU DO STANOWISKA PRACY INSTRUOWANEGO

- Zasady przydzielania i gospodarowania środkami ochrony indywidualnej, odzieżą, obuwiami roboczymi – używanymi na poszczególnych stanowiskach pracy – zgodnie z Zakładową Tabelą Norm.
 - „przysługująca” pracownikowi na jego stanowisku pracy odzież i obuwia robocze oraz okresy ich użytkowania, sposób konserwacji (pranie, naprawa),
 - środki ochrony indywidualnej przydzielone pracownikowi oraz okresy ich użytkowania, sposób przechowywania i konserwacji.
- Prawidłowe używanie odzieży ochronnej oraz stosowanie ochrony indywidualnej na danym stanowisku pracy – czasookresy użytkowania.
- Prawidłowe i zgodne z przeznaczeniem posługiwanie się środkami ochrony indywidualnej oraz zbiorowej – konserwacja, naprawa, odkażanie, przechowywanie.

Ważne! Obowiązuje bezwzględny zakaz dopuszczania pracownika do pracy bez odzieży i obuwia roboczego oraz środków ochrony indywidualnej przewidzianych do stosowania na danym stanowisku pracy.

8. PORZĄDEK I CZYSTOŚĆ W MIEJSCU PRACY I – ICH WPŁYW NA ZDROWIE BEZPIECZEŃSTWO PRACOWNIKA

Obowiązek zapewnienia pracownikom odpowiednich urządzeń higieniczno-sanitarnych oraz dostarczania pracownikom środków higieny osobistej w celu umożliwienia im właściwej ochrony przed chorobami i utrzymanie maksymalnej sprawności fizycznej i umysłowej oraz dobre samopoczucie.

- Utrzymywanie pomieszczeń socjalnych i higieniczno-sanitarnych oraz znajdujących się w nich urządzeń w stanie zapewniającym bezpieczne i higieniczne korzystanie z nich przez pracowników.
- Dostarczanie pracownikom środków higieny osobistej zgodnie z zakładową tabelą przydzielania i gospodarowania środkami do utrzymania higieny osobistej.
- Znaczenie higieny osobistej dla zdrowia pracownika w związku z wykonywaną pracą.
- Utrzymanie porządku i czystości w miejscach przebywania pracowników należy do obowiązków pracodawcy, jednakże porządek i czystość zależą także od zachowania samych pracowników, ich kultury pracy i bycia. Do obowiązków pracownika należy bowiem dbałość o porządek i ład w miejscu pracy, jako elementu poprawiającego bezpieczeństwo i higienę pracy.

9. PROFILAKTYCZNA OPIEKA LEKARSKA – ZASADY JEJ SPRAWOWANIA W ODNIESIENIU DO STANOWISKA INSTRUOWANEGO

Profilaktyczna opieka lekarska służy do kontroli stanu zdrowia pracowników w okresie ich działalności zawodowej w celu wczesnego wykrywania i zapobiegania niekorzystnym następstwom wykonywania pracy (chorobom i innym dolegliwościom).

- Obowiązki pracodawcy w przedmiocie badań profilaktycznych:
 - skierowanie na badania,
 - zastosowanie się do ich wyniku (odsunięcie od pracy; przeniesienie do innej pracy w terminie wskazanym w orzeczeniu lekarskim),
 - poniesienie kosztów finansowych,
 - prowadzenie dokumentacji badań lekarskich.
- Rodzaje profilaktycznych badań lekarskich:
 - **Wstępnym badaniom lekarskim** podlegają osoby przyjmowane do pracy; pracownicy młodociani przenoszeni na inne stanowisko; pracownicy przenoszeni na inne stanowisko, jeżeli na ich nowym stanowisku występują czynniki szkodliwe dla zdrowia lub warunki uciążliwe
 - **Okresowym badaniom lekarskim** podlegają wszyscy pracownicy niezależnie od rodzaju wykonywanej pracy, po upływie wyznaczonego terminu następnego badania lekarskiego
 - **Kontrolnym badaniom lekarskim** podlegają pracownicy w przypadku niezdolności do pracy trwającej dłużej niż 30 dni, spowodowanej chorobą.
- Pracownik powinien być poinformowany o wynikach badań i pomiarów czynników szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia występujących na jego stanowisku pracy.
- Profilaktyczne badania lekarskie przeprowadza się niezależnie od innych badań lekarskich, których obowiązek przeprowadzania wynika z odrębnych przepisów (np. sanitarnych, prawa o ruchu drogowym, itp.).

WAŻNE ! Pracownik zobowiązany jest poddawać się profilaktycznym badaniom lekarskim i stosować się do zaleceń lekarskich, a pracodawca nie można dopuścić do pracy pracownika bez aktualnego orzeczenia lekarskiego stwierdzającego brak przeciwwskazań do pracy na określonym stanowisku. Dotyczy to badań wstępnych, okresowych i kontrolnych.

10. PODSTAWOWE ZASADY OCHRONY PRZECIWPOŻAROWEJ ORAZ POSTĘPOWANIE W RAZIE POŻARU

Pracodawca jest zobowiązany zapewnić środki niezbędne do zwalczania pożarów i ewakuacji pracowników, wyznaczyć pracowników do wykonywania działań w zakresie zwalczania pożarów i ewakuacji pracowników.

- Zasady ochrony przeciwpożarowej i zabezpieczenia przeciwpożarowego budynków oraz wyposażenia w sprzęt, urządzenia przeciwpożarowe i ratownicze.
- Rozmieszczenie sprzętu przeciwpożarowego w hali produkcyjnej, zasady właściwego korzystania i postępowania w razie pożaru.
- Przyczyny powstawania pożarów: niewłaściwe magazynowanie; nadmierna ilość palnych surowców i materiałów; niewłaściwe składowanie odpadów; brak sprzętu przeciwpożarowego itp.
- Podstawową powinnością pracownika, który zauważy pożar, jest niezwłocznie zawiadomić o grożącym niebezpieczeństwie pozostałe osoby znajdujące się w strefie zagrożenia, równocześnie należy zaalarmować straż pożarną i powiadomić przełożonych o pożarze.
- Obowiązki pracowników dozoru.
- Warunki ewakuacji ludzi: wyjścia na otwartą przestrzeń; oznakowanie przejść i dróg ewakuacyjnych; sygnalizacja ostrzegawcza.

11. POSTĘPOWANIE W RAZIE WYPADKU, W TYM ORGANIZACJA I ZASADY UDZIELANIA PIERWSZEJ POMOCY

- W razie wypadku pracownik powinien:
 - ostrzec inne osoby znajdujące się w rejonie zagrożenia o istniejącym niebezpieczeństwie,
 - wezwać w razie potrzeby pomoc medyczną dla ratowania życia lub zdrowia osoby lub osób poszkodowanych,
 - udzielić poszkodowanemu pierwszej pomocy,
 - niezwłocznie zawiadomić swojego przełożonego o zauważonym w zakładzie wypadku – również wtedy, gdy pracownik sam uległ wypadkowi, a stan jego zdrowia pozwala na dokonanie tej czynności.
- Pracodawca jest zobowiązany zapewnić pracownikom sprawnie funkcjonujący system pierwszej pomocy w razie wypadku oraz środki do jej udzielania, m.in.:
 - – apteczki pierwszej pomocy (wyposażenie),
 - – instrukcję o zasadach udzielania pierwszej pomocy w razie wypadku, – wykaz osób do obsługi tych apteczek i udzielania pierwszej pomocy.
- Zasady udzielania pierwszej pomocy w nagłych wypadkach – postępowanie w przypadku: zranienia; krwotoku; złamania; zwichnięcia; oparzenia; omdlenia; utraty przytomności itp.
- Zabezpieczenie miejsca wypadku – obowiązki pracowników i osób kierujących pracownikami oraz pracodawcy.
- Zasady postępowania w razie wypadku w drodze do pracy i z pracy oraz zrównanym z wypadkiem przy pracy.